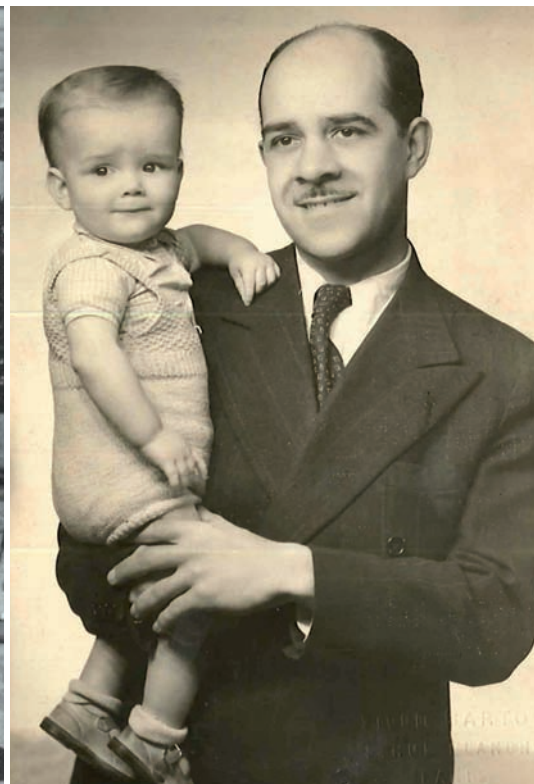

ARXIU FAMILIAR / ACONTRAVENT

EL TEMPS

La Família Tasis-Ferrer, amb els tres fills. L'escriptor amb el fill, Jordi, nascut el 1942.

Catalanista per ètica, elegància i bon gust

L'editorial Acontravent publica el 'Diari íntim' que l'escriptor, periodista, traductor i assagista Rafael Tasis va escriure de jove, entre els anys 1922 i 1932. El volum es completa amb més textos memorialístics, també inèdits.

Miquel Arimany, biògraf de Rafael Tasis (Barcelona, 1906 - París, 1966), un dels més prolífics i polifacètics escriptors catalans del segle XX, va consultar un diari íntim d'adolescència del biografat, escrit en una llibreta comercial, que abastava de l'1 de gener al 18 de juny del 1922.

"No sabem —escrivia Arimany al llibre *Símbol vinent. Biografia de Rafael Tasis*, publicat el 1967— si el continuà. Ell mateix, a l'última plana dubta de si, acomplert ja el propòsit inicial d'omplir

aquest quadern, es decidirà a continuar-lo en un altre o en tot cas si tindrà 'prou constància per acabar-lo'."

També el va consultar el segon biògraf de l'escriptor, Josep M. Pobleu (*Rafael Tasis. Conducta i exemple*, 1967), que en va fer una reproducció generosa.

Els dos biògrafs se'n van anar d'aquest món sense saber que sí que hi havia una continuació del dietari, i que, a més, anava més enllà del 1922. La vídua, Emília Ferrer i Aymerich, l'havia amagat.

En les extenses notes corresponents a l'any 1929, el seu home hi parla amb detall del festeig, i es refereix a la seva persona, tant des del punt de vista físic com intel·lectual, en termes desfavorables, però es resigna a casar-s'hi, tot i haver-li manifestat per carta que desfeia la relació i el matrimoni previst, després d'haver-li respost ella, també per carta, que el que més la consola en aquells instants i el que li fa més il·lusió és que Déu li concedeixi la mort.

Ara es podrà conèixer amb detall el cas, a banda les angoixes sentimentals i eròtiques més íntimes del jove escriptor, perquè el fill, Jordi Tasis Ferrer, ha posat el dietari, conjuntament amb diversos textos memorialístics, a disposició de l'editor d'Acontravent, que el farà arribar a les llibreries, a partir del 15 de gener, amb el títol *Diari íntim. Escrits autobiogràfics*. L'edició és dels filòlegs Montserrat Bacardí i Francesc Foguet, professors de la Universitat Autònoma de Barcelona, i hauria de servir per a iniciar el procés de recuperació de la part més interessant de l'obra literària i assagística de l'autor, avui caiguda en l'oblit.

El diari ara descobert comença el 19 de juny del 1922, l'endemà mateix del dia que el jove dietarista —que llavors ja

ha fet setze anys— ha acabat d’omplir la primera llibreta. En principi el va deixar tancat el 31 de desembre del mateix any, però després el va reprendre, de manera esporàdica, durant uns quants dies dels anys 1923, 1928, 1929 i 1932, a la mateixa llibreta. Aquesta segona part ocupa una setantena de pàgines del llibre editat per Acontravent, un espai similar al text que abasta del 19 de juny al 31 de desembre del 1922. Les més extenses corresponen als anys 1928 i 1929, els del festeig.

Els textos memorialístics que completen l’edició preparada per Montserrat Bacardí i Francesc Foguet consisteixen en unes memòries juvenils —més aviat d’adolescent— que Rafael Tasis no va acabar d’enllestir, on recorda com es va formar, culturalment i patriòticament, a partir dels catorze anys, com també es desprèn del que anota al diari íntim. Les va escriure entre el 1922 i el 1929 i s’havien de publicar amb el títol “Memòries dels 14 als 18 anys. De l’edat poètica i sensual”.

L’edició d’Acontravent es completa amb un breu dietari de guerra i exili; un segon projecte avortat de llibre de records, “Mentre encara me’n recordo. Intent d’autobiografia sincera”, redactat el 1951 i que consta de 37 fulls mecanoscrits, més un apèndix documental on es reproduïx, entre més peces, el que Arimany i Poblet van divulgar a les biografies de la primera part del dietari, atès que, sorprenentment, tots dos editors del volum no l’han pogut localitzar: no forma part de l’arxiu familiar i el seu rastre es perd després d’haver estat utilitzat per Arimany i Poblet.

No és gens estrany que Rafael Tasis deixés a mig fer les memòries, atesa la gran quantitat de llibres que tenia en dansa. A més de la tasca com a periodista, especialment a *La Publicitat* i a *Mirador*, i com a traductor, tant abans com després de la guerra civil, va publicar llibres de tots els gèneres, i no pas llibres corrents o precipitats. Rafael Tasis és autor de la que és considerada com la primera novel·la negra catalana, *La Bíblia valenciana* i, pel que fa als llibres d’estudi i divulgació històrica, la seva *Història de la premsa catalana*, elaborada conjuntament amb Joan Torrent, és la gran obra de referència sobre el tema.

Tasis va qualificar de poètica i sensual al l’etapa que va travessar dels catorze

ARXIU FAMILIAR / ACONTRAVENT

ARXIU FAMILIAR / ACONTRAVENT

EL TEMPS

Libreria, papereria i impremta dels Tasis, situada a la Rambla de Barcelona, que va heretar Rafael Tasis i Marca (Barcelona, 1906-Paris, 1966). Rafael Tasis, a final dels anys 20, mentre escrivia el dietari íntim que ara surt a la llum. La màquina d’escriure, figura inseparable de l’autor de *La Bíblia valenciana*.

anys als divuit. Caldria haver-hi afegit la paraula “política”, o bé “catalana”, perquè, com queda clar tant al dietari com a les memòries rescatades, a partir de catorze anys, quan ha de deixar l’escola i entrar a treballar, primer com a cap d’escriptori en un despatx i després com a dependent, la seva for-

mació política ja és clarament catalana i catalanista, i per això es farà d’Acció Catalana, de ben jove.

El 28 de desembre del 1928, quan té 22 anys, pot arribar a la conclusió que “cada dia em convenço més que és una raó d’ètica, d’elegància i de bon gust ésser catalanista”. Però, a només setze

Rafael Tasis va començar a escriure a les revistes *L'Estevet* i *La Mainada*.

anys, ja ha publicat a la revista *L'Estevet* un article que es titula "Separatismes".

Ho fa amb les inicials del pseudònim Pere Bernat i hi parla superficialment, anota, dels motius i causes que empenyen els catalans al separatisme i al nacionalisme integral. Com que ho ha fet superficialment, al dietari aprofundeix en la qüestió. I s'hi mostra il·lusionat: "No desespere de veure un gran imperi pirenaic, mediterrani, com en els gloriosos temps de Jaume I. Tota la Catalunya gran, unida per l'íntim sentiment de catalanitat que en totes nostres terres es desperta."

Això ho escriu el dia 24 de juliol del 1922. L'endemà, el diari fa així: "Dimarts, 25 de juliol. Dia de Sant Jaume, patró de l'eixorca i podrida Espanya. Mal patronatge varen donar al gloriós sant de les petxines!"

La lectura del dietari i de les memòries inèdites permet de confirmar allò que ja sabien els biògrafs, allò que ja es podia veure amb la part coneguda del dietari, que aquell jove que deixa l'escola a catorze anys era un gran lector, que els seus únics amics eren els llibres.

Com diu Tasis, el món dels llibres ben aviat el va absorbir. I les revistes: *En Patufet* i *La Mainada* formen part del seu univers màgic infantil i a partir d'aquí la seva formació serà bàsicament catalana i en llengua catalana, sense descartar del tot els autors castellans. Entre les revistes i els contes infantils i la literatura per a adults, l'autor que l'ajuda a fer la transició és Folch i Torres, naturalment.

A més, té la sort que ja aquells anys 20 apareixen moltes obres importants traduïdes al català. I les segueix totes. La seva prosa àgil i segura té l'explicació, sens dubte, en la seva agilitat com a lector. Miquel Arimany parla de la seva "rapidesa de lectura".

En efecte, la quantitat de llibres que llegeix durant la setmana és espectacular. Al despatx del carrer de Ferran on ha obtingut la primera feina disposa de moltes hores lliures per a dedicar-se a la lectura. I els dies de festa assisteix regularment al cinema i al teatre. És un assidu, per exemple, del centre social del Parthenon, del carrer de Balmes, i de les sessions de la Terúlia Catalanista que es fan al Romea i al Novetats el dijous.

I si pot dedicar-se tan intensament a la lectura és gràcies a allò que ell mateix considera una dissort, el fet de no haver pogut ser mai estudiant. "Als 14 anys posar-me a treballar és un bany massa sobtat de vida", anota el 30 de setembre del 1922. Aquest "trist destí de treballar sempre", i el fet d'haver "viscut massa aviat", li fan veure fosc el seu esdevenidor, témer ser un fracassat. Llavors descobreix que si farà la prestigiosa carrera que enfilirà serà precisament gràcies a aquesta dissort.

La llibreta recuperada permet de reconstruir dues etapes ben diferenciades en la vida de l'escriptor, la corresponent al 1922 i la dels anys 28-29. La primera és de creixement, de tempteig, de curiositat, d'il·lusions, d'innocència, d'una vida plenament familiar. De nen

de pis de l'Eixampla, encara que hagi de baixar fins a la Rambla cada dia a treballar.

Però, com observen Montserrat Baccardí i Francesc Foguet, ja comença a obrir-se camí tot sol i ho fa a través de la lectura i dels primers tempteigs d'escriptura, i en els "somnia de glòria i de fama, de literatura" (26 de juny).

La carrera periodística i literària començarà a perfilar-se els anys 28-29 però llavors el dietari es fa més existencial, i clarament biològic, és a dir, sensual, atès que, després d'haver-se relacionat amb algunes noies al ball, quan arriba a casa el vici el posseeix, vici "que em té garrotat i que serà la meua ruïna fisiològica i moral", fins al punt de témer que ja s'hagi convertit en un "prematur impotent". Curiosament, dona la culpa d'això a les lectures pornogràfiques que va digerir mentre treballava de dependent "a can Pau", personatge no identificat que podria ser Pau Bertran, cosí del seu pare.

Finalment, la "impressió desagradable de la part de potència sexual", afegida a una "excessiva rapidesa d'ejaculació", el portarà a fer-se examinar per un amic doctor, el qual li assegurarà "la imaginària condició" de les seves temences.

La sinceritat és tan patent al dietari que el 24 de setembre del 1928 exclama: "Déu ens en guard que algú llegís aquestes notes."

Amb tot, adverteixen els dos curadors del volum, aquest *Diari íntim* no és un repertori de confidències més o menys picants, ni de bon tros, sinó més aviat el retrat de la construcció d'una personalitat en un període vital difícil, el de la conformació d'un caràcter, farcit de dubtes i de por: és el diari de l'educació sentimental de Rafael Tasis.

Això de banda, i sobretot pel que fa als anys 1928 i 1929, ja s'hi observen els trets estilístics que caracteritzen tota l'obra de l'escriptor, que són, segons els curadors, una sorprenent naturalitat, una fina precisió i una prodigiosa força.

Finalment, l'aparició del *Diari íntim* confirma el component biogràfic de la primera gran novel·la de l'autor, *Vint anys*, apareguda el 1931, sobre el qual han especulat els crítics i biògrafs, novel·la protagonitzada per un personatge anomenat Pere Bernat, pseudònim de l'autor.

Lluís Bonada